

สี่
เรื่องสั้น

วิชาวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

THG2303

เรื่องสั้น คืออะไร

เรื่องสั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของบันเทิงคดีร้อยแก้ว

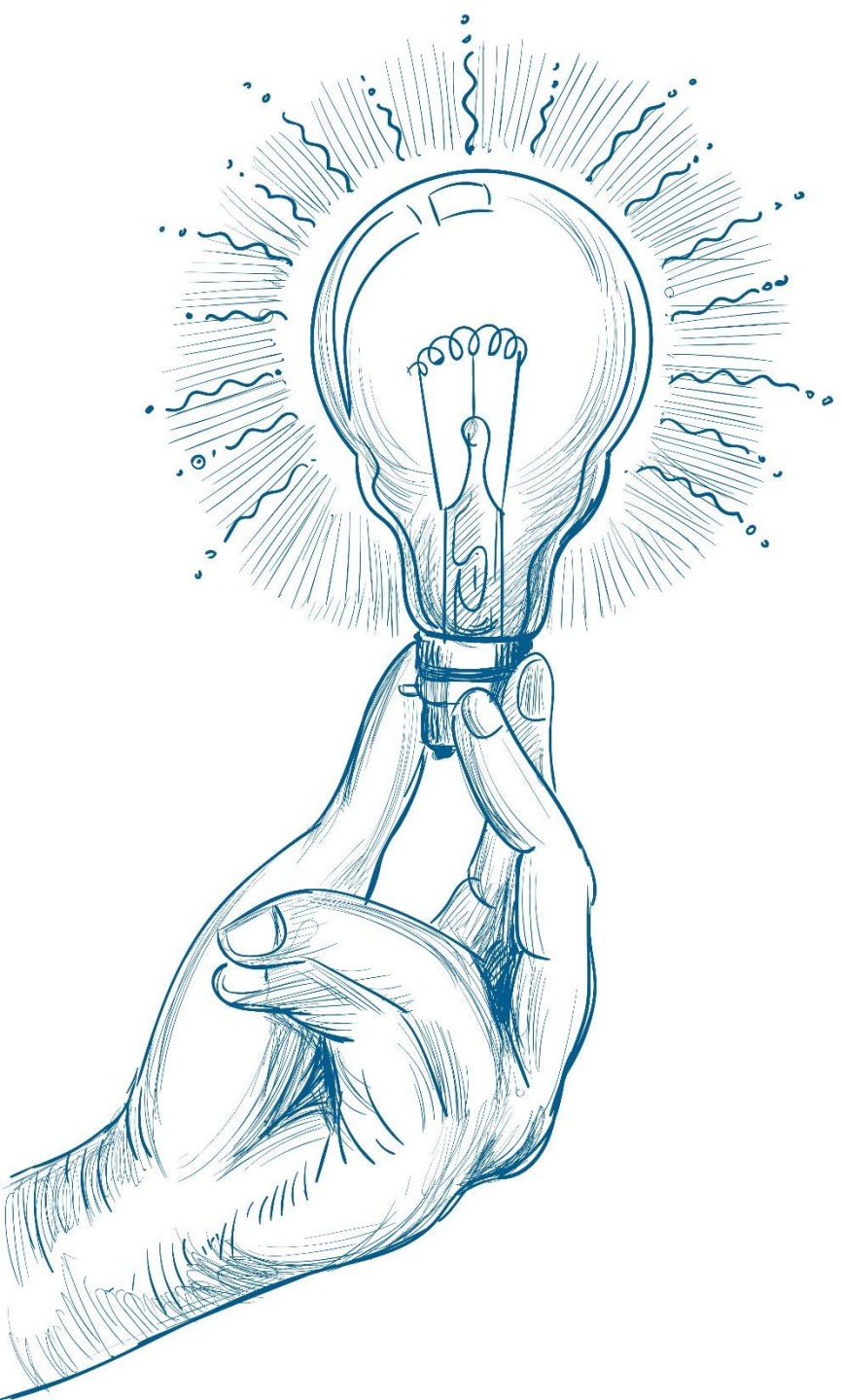
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรุณญา อัจฉริยะบดี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เรื่องสั้น คือ เรื่องที่มีขนาดสั้น ในต่างประเทศกำหนดว่า
เป็นงานเขียนตั้งแต่ ๑,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ คำ ในไทยกำหนด
ไว้ประมาณ ๕-๘ หน้าหนังสือ

บางครั้งก็ปรากฏเรื่องสั้นที่มีขนาดยาว หรือเรื่องสั้นที่มีความยาว
ประมาณ ๑ หน้ากระดาษฟูลสเกบ

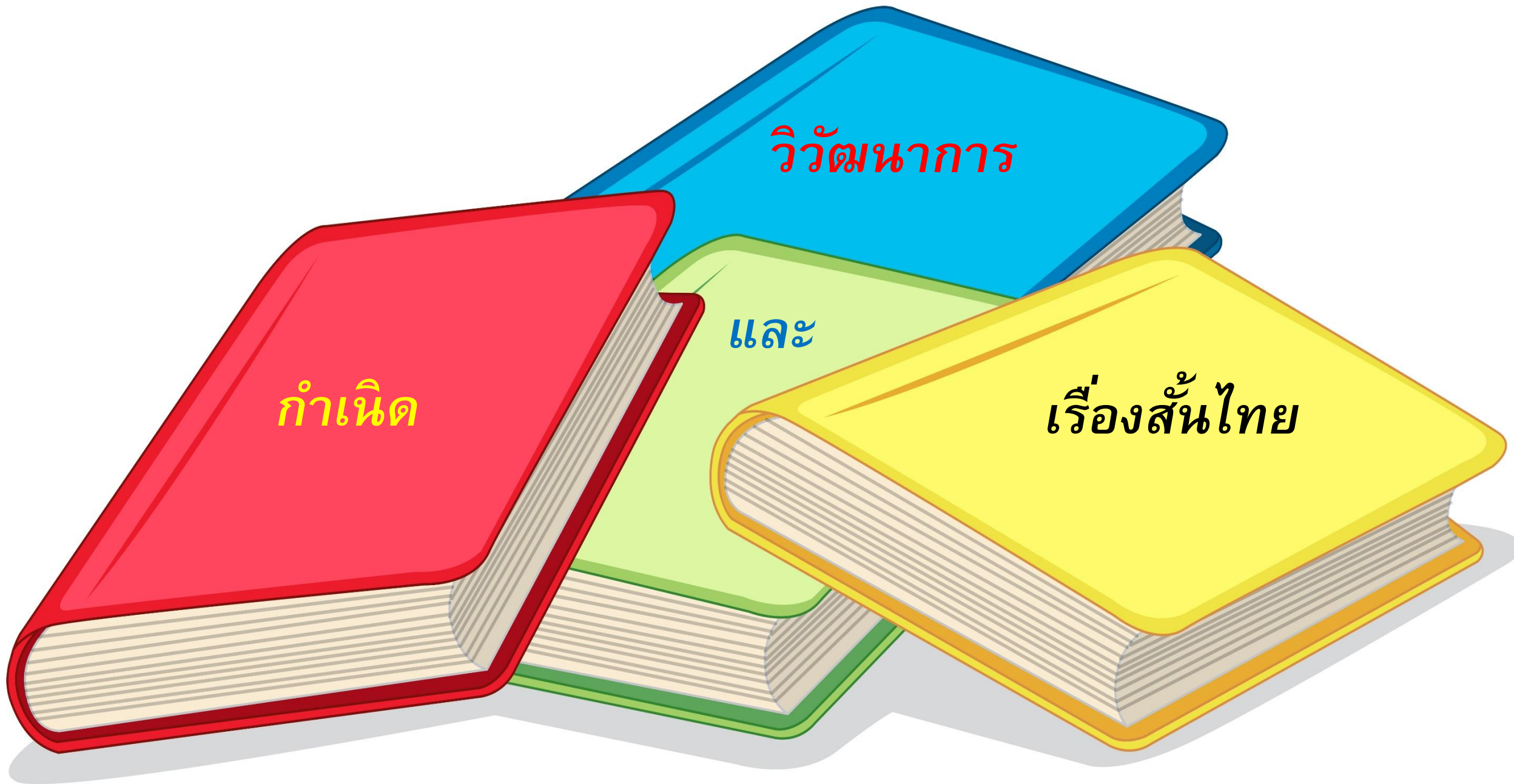
ฉะนั้น ในเรื่องความยาวจึงไม่มีกำหนดตายตัว แต่มักจะไม่ยาวเกินไป

ความยาวจึงเป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นความแตกต่าง ระหว่างนวนิยายกับเรื่องสั้น

องค์ประกอบของเรื่องสั้นเหมือนกับนวนิยาย คือ มีโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร แก่นเรื่อง บทสนทนา ฯลฯ แต่เรื่องสั้นจะต้องมีขนาดสั้น จึงถูกจำกัดว่า ฉาก ตัวละคร แนวคิด จะต้องชัดเจนแจ่มแจ้งเพียงฉากเดียว โครงเรื่องเดียว แนวคิดเดียว ตัวละครเด่นตัวเดียวหรือน้อยตัว บางครั้งผู้อ่านอาจจะไม่ทราบว่าเป็นใคร หรือมีภูมิหลังอย่างไร

ส่วนที่สำคัญที่สุดของเรื่องสั้น คือ แก่นเรื่อง (THEME) ส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นส่วนรองที่ทำให้แก่นเรื่องเด่นชัดขึ้น

กำเนิดและวิวัฒนาการเรื่องสั้นไทย

เรื่องสั้นของไทยมีพัฒนาการมาจากการแต่ง
นิทาน ประกอบกับการได้รับอิทธิพลตะวันตก
ทำให้เกิดงานเขียนที่มีลักษณะบางประการที่
แปลกใหม่ เช่น วิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการแต่ง
และแนวคิด เปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะของ
“ความจริง” และสะท้อนถึงปัญหาหรือแสดง
ความคิดที่กว้างขวางขึ้น

กำเนิดและวิวัฒนาการเรื่องสั้นไทย

เรื่องสั้นเรื่องแรกของไทย
คือ เรื่องสนุกนี้นี้ก
พระนิพนธ์กรมหลวงพิชิต
ปรีชากร ลงพิมพ์ในหนังสือ
วชิรญาณวิเศษ เมื่อ พ.ศ.
๒๔๒๗

เรื่องสนุกนี้นี้ก มีลักษณะแบบบันเทิงคดีตะวันตก
ซึ่งยังเป็นของใหม่สำหรับคนไทย

- ตัวละคร - พระภิกษุวัดบวรนิเวศ
- ฉาก - วัดบวรนิเวศ

กำเนิดและวิวัฒนาการเรื่องสั้นไทย

เนื้อเรื่อง คือ พระภิกษุหนุ่มหลายรูปปรารภกันเรื่อง
สี่กอกเป็นฌราวาส บางรูปจะรับราชการ บางรูป
ประกอบอาชีพการค้า บางรูปจะสึกไปมีครอบครัว

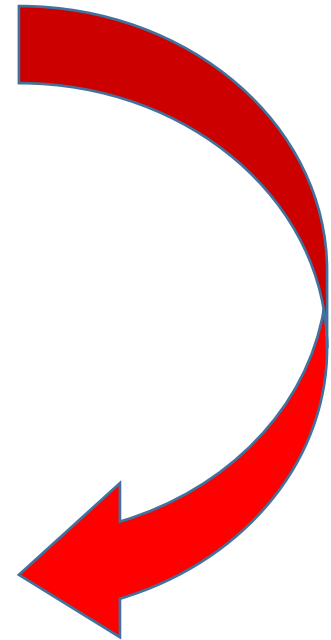
การใช้ฉากวัดและกำหนดตัวละครเป็นพระภิกษุนี้
เอง ทำให้เกิดปฏิกิริยาภายหลังที่เรื่องนี้ตีพิมพ์
เผยแพร่ออกไปแล้ว ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงร้อนพระทัยและ
ตำหนิติโทษกรมหลวงพิชิตปรีชากร เรื่องนี้จึงแต่ง
ไม่จบ เพราะเกิดเหตุดังกล่าวเสียก่อน

กำเนิดและวิวัฒนาการเรื่องสั้นไทย

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีผู้คิดแย้งว่า เรื่องสั้นกึ่งนี้ก็ไม่ใช่เรื่องสั้นเรื่องแรกของไทย แต่เรื่องสั้นเรื่องแรกของไทยน่าจะเป็นเรื่อง พระเปี้ยให้ทานธรรม ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือวิชิราณวิเศษ และมีเนื้อเรื่องจบสมบูรณ์

กำเนิดและวิวัฒนาการ เรื่องสั้นไทย

เรื่องสั้นในยุคบุกเบิกอาศัยรูปแบบและเนื้อหาจากตะวันตก อาศัยเรื่อง
แปลของฝรั่ง จนกระทั่งก้าวมาถึงจุดคงที่ในด้านรูปแบบและเนื้อหา ตั้งแต่ราวปี
พ.ศ. ๒๔๗๒ ลักษณะที่คงที่ทางรูปแบบเป็น “สูตรสำเร็จ” คือ เริ่มต้นเรื่องด้วย
ความร่ำอารมณ์และจบลงแบบพลิกความคาดหมาย ส่วนด้านเนื้อหามักเป็น
เรื่องบีบคั้นทางอารมณ์อย่างรุนแรง

ลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบัน

ด้านรูปแบบ รูปแบบของการเขียนเรื่องสั้นมีวิวัฒนาการเป็น ๒ ลักษณะ คือ

ใช้ “เหตุการณ์” เป็นหลัก

ใช้ “ความคิด” หรือ “อารมณ์” เป็นหลัก

ลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบัน

๑. ใช้ เหตุการณ์ เป็นหลัก ทำให้มีลักษณะ
โครงเรื่องเป็นแบบฉบับ ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก
นักเขียนตะวันตก เช่น กีย์ เดอ โมปัสซังต์

ลักษณะโครงเรื่องดังกล่าวผู้เขียนเริ่มต้น
ด้วยการเสนอปมปัญหา ขมวดปมปัญหา แล้วจึง
ค่อยคลายปม แล้วจบเรื่องแบบหักมุมหรือพลิก
ความคาดหมาย

ลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบัน

๒. ใช้ “ความคิด” หรือ “อารมณ์” เป็นหลัก เรื่องสั้นชนิดนี้ดำเนินเรื่องด้วยการพรรณนาหรือการบรรยายความคิด ความรู้สึกไปเรื่อย ๆ จนหมดแล้วจึงหยุด ลักษณะเช่นนี้บางเรื่องจึงมีแต่บทพรรณนาของผู้แต่งไม่มีตัวละคร ไม่มีบทสนทนาเลย

ลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบัน

ผู้อ่านบางคนอาจไม่พอใจรูปแบบเรื่องสั้นลักษณะเช่นนี้ เพราะผู้เขียนบางคนพรรณนาอารมณ์ส่วนตัวของผู้เขียนเอง ผู้อ่านจึงรู้สึกว่าเป็นเรื่องไร้สาระ

ผู้อ่านบางคนให้เหตุผลว่าอ่านไม่รู้เรื่อง เพราะผู้เขียนบางคนมีความรู้สึกที่ลึกลับซับซ้อน บางคนชี้หน้าทางออก บางคนทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่าน ผู้อ่านจึงต้องพยายามตาม “ความคิด” หรืออารมณ์ของผู้เขียน

ลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบัน

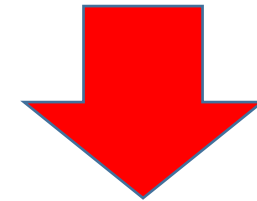
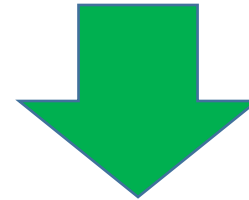
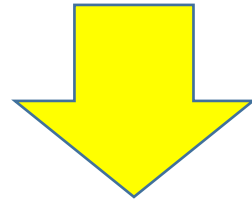
ด้านเนื้อหา วิวัฒนาการในด้านเนื้อหาของเรื่องสั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เช่นเดียวกับลักษณะของนวนิยาย

เรื่องสั้นในระยะแรกส่วนมากมีแก่นเรื่อง แสดงความรักบ้าง อิทธิพลของศาสนาพุทธในเรื่องกรรมบ้าง ความเชื่อที่มงายไร้สาระ ต่อมา มีการสะท้อนปัญหาสังคม ผลกระทบของการเมืองต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะบางประการในการอ่านเรื่องสั้น

๑. ศึกษาว่าเรื่องสั้นนั้นมีรูปแบบการเขียนอย่างไร

๒. วิเคราะห์วิจารณ์ลักษณะเด่นของเรื่องสั้นนั้น เช่น โครงเรื่องมีลักษณะอย่างไร วิธีการดำเนินเรื่องเป็นอย่างไร

ข้อเสนอแนะบางประการในการอ่านเรื่องสั้น

๓. “แก่นเรื่อง” ของเรื่องสั้นนั้นคืออะไร ผู้อ่านต้องอ่านอย่างพินิจพิจารณา เพราะผู้เขียนจะค่อย ๆ เผยความคิดออกมา

๔. สรุป “จุดยืนความคิด” ของผู้เขียนจากการอ่านหลาย ๆ เรื่อง เช่น ศรีบูรพา มีจุดยืนความคิดที่ต้องการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น คนในสังคมมีความสุข เป็นอยู่ที่ดีมีความสุข

ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดจากการอ่านเรื่องสั้น
เรื่อง โลกียะ-นิพพาน

เรื่อง สวรรยา

Sample Text

กิจกรรมการอ่านเรื่องสั้น

ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-7 คน และเลือกเรื่องสั้นกลุ่มละ 1 เรื่อง

จากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ปีใดก็ได้

1. เล่าเรื่องย่อ

2. วิเคราะห์วิจารณ์องค์ประกอบของเรื่องสั้น เช่น โครงเรื่อง พฤติกรรมของตัวละคร

แนวคิดของเรื่อง หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่นักศึกษาเห็นว่าน่าสนใจนำเสนอ

แจ้งชื่อเรื่องสั้นที่ต้องการนำเสนอ ในไลน์กลุ่มของรายวิชา ภายในวันที่ 15 กันยายน 2568

ให้นำเสนอในวันที่ 25 กันยายน 2568 นำเสนอกกลุ่มละประมาณ 15-20 นาที นำเสนออย่างเดียวไม่

ต้องส่งเอกสาร

เอกสารอ้างอิง

รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2558). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

